

[A. Lyngø.]

landske produkter er budgetteret 8 477 000 kr.

Man må ikke se det hele som en underskudsforretning. Eksporten af de rent grønlandske produkter, som er skaffet ved grønlændernes erhvervsudøvelse, er budgetteret til 24 200 500 kr. i finanslovsforslaget. Det er også værd at notere, at udførsel af de rent grønlandske produkter har indbragt 17,4 mill. kr. i 1954, og at man for 1955 regner med 21 mill. kr. Det går altså fremad.

Og så må vi huske — selvom det er en anden historie, der ikke vedrører finanslovsforslaget — at minedriften, kryolitten, indbringer store beløb. I 1954 havde den råkryolit, der udførtes til Danmark fra Grønland, en værdi på 22,2 mill. kr. og til USA samme år 5,3 mill. kr. Hvor meget den videre bearbejdede kryolit i Danmark indbringer ved at blive solgt til udlandet, ved vi ikke. Tidligere blev der sagt offentligt fra en velunderrettet kilde, at det var 3 gange så meget. Men vi ved altså intet. Det drejer sig jo om et privat selskab, selvom staten ejer halvdelen af aktierne. Men indtægterne ved eksport af den rensede kryolit til udlandet er sikkert ikke småpenge, og når man så tænker på, at mange af disse indtægter til slut havner i statskassen i form af koncessionsafgift, som nu snart i mange, mange år har figureret med samme tal: 4 mill. kr.; og som aktieselskabsskat, skat af privat aktieudbytte, formueskat og direkte skatter af lønningerne til personalet, er jeg lige ved at tro, at regnskabet over de synlige udgifter, som kan ses i finanslovsforslaget, og de usynlige indtægter, staten får på anden måde, balancerer så nogenlunde. Og så har jeg vel lov til at minde om, at med hensyn til tilhørsforholdet mellem Danmark og Grønland er det ikke pengene, der bør være afgørende, men de hundredårige traditioner, den fælles skæbne, der holder de to lande sammen uden hensyn til, om det ene land har økonomisk fordel af tilhørsforholdet i en række år eller omvendt.

Hermed skal også jeg anbefale vedtagelse af finanslovsforslaget.

Udvalgets ordfører (Thestrup): I anledning af det ærede medlem hr. Aksel Larsens udtalelser kan jeg oplyse, at vi venter, at

ændringsforslagene kan foreligge endeligt behandlet fra udvalgets side for folketinget tirsdag den 20. ds. Tredie behandling af finanslovsforslaget vil antagelig finde sted fredag den 23. ds., så der bliver altså tid til at sætte sig ind i ændringsforslagene.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets §§ 1—31 og dets overgang til tredie behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i finansudvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om instruks for folketingets ombudsmand.

(Betænkning og indstilling fra ombudsmandsudvalget findes i tillæg B. sp. 301).

Forslaget til folketingsbeslutning sattes til forhandling.

Udvalgets ordfører (Gustav Pedersen): Af mange grunde skal jeg tale meget kort.

Da vi fik vedtaget lovforslaget om ombudsmanden, havde vi samtidig i det udvalg, der havde forberedt lovforslaget, behandlet en instruks, der skulle være midlertidig. Man var enig om, at fra det øjeblik, man fik en ombudsmand, skulle han have lejlighed til at gå denne foreløbige instruks igennem og gøre sine bemærkninger, inden den blev forelagt tinget som forslag til en endelig instruks, og det var naturligt, at ombudsmanden i hvert tilfælde skulle indhente erfaringer fra nogle måneders arbejde. Dette er sket; ombudsmanden har gjort sine bemærkninger, der har været forhandlet mellem udvalget og ombudsmanden, og resultatet er blevet det forslag, der foreligger til behandling her.

Jeg vil gerne understrege, at den relativt korte tid, man har haft til at indsamle erfaringer, selvsagt ikke kan give sikkerhed for, at man har fundet den helt rigtige arbejdsmetode; dels er de henvendelser, der er kommet til ombudsmanden, ret spredte med hensyn til sagernes karakter, dels har

[Gustav Pedersen.]

der været tale om en overgangsperiode, således at ingen på forhånd kan være sikker på, at det bliver netop den type sager eller netop det forhold mellem de forskellige-artede sager, der kommer til at præge arbejdet i den kommende tid. Derfor må også dette forslag i nogen grad bære præg af midlertidighed. Det skal være arbejdsgrundlaget, indtil man har erfaringer over en længere periode.

Alene af den grund er der ingen anledning til at gå de enkelte paragraffer igennem, så meget mindre som de nøje følger selve lovens paragraffer og kun tydeliggør dem på de felter, hvor det er ønskeligt.

Der er dog to af paragrafferne, jeg ønsker at gøre bemærkninger til. Den ene er § 4, der drejer sig om de mennesker, der ønsker at rette henvendelse til ombudsmanden, fordi de er berøvet deres frihed; dette skal kunne ske også i lukket kuvert. Det drejer sig imidlertid om to grupper, nemlig dem, som er i statsanstalter med tjenestemænd, der arbejder som statsansatte og som følge deraf er undergivet ombudsmandens mulighed for indgreb, og den anden gruppe, hvor det er kommunale tjenestemænd, hvis forhold ombudsmanden ikke har nogen ret til at blande sig i. Da der er nedsat et særligt udvalg af folketinget til at behandle de klager, der måtte komme fra de mennesker, der er indespærret, enten fordi de er åndssvage eller sindssyge, har man fundet det mest praktisk, at de klager, ombudsmanden får, går til dette udvalg, som derefter behandler klagerne og, hvis det er nødvendigt, forhandler med ombudsmanden om en videre undersøgelse af dem. Det er altså en rent praktisk foranstaltning, som skyldes, at forholdet her er kompliceret, og at det nu engang er rimeligt, at de kommunalt ansatte og de statsansatte arbejder under nogenlunde samme vilkår, når det er samme opgave, de skal udføre.

Den anden paragraf, jeg vil gøre en enkelt bemærkning om, er § 7, stk. 3, hvor der gives ombudsmanden ret til at henstille til justitsministeriet, at et menneske, som mener sig forurettet, kan få tilladelse til fri proces. Der har især i juristkredse været en vis ængstelse for, at det skulle øge antallet af dem, der får fri proces, ud over

det rimelige. Det er jo allerede på nuværende tidspunkt sådan, at justitsministeriet normalt følger den linie, som det er naturligt at følge, at hvis der er tvivl, kommer tvivlen den svage part i forholdet til gode. Det må altså betyde, at visse mennesker får lov til at føre fri proces, selvom man egentlig i det store hele vel på forhånd må regne med, at det er en overflødig omkostning. Så kunne man selvfølgelig med en vis ret sige, at der kunne være anledning til ængstelse for, at der blev endnu flere, der førte proces, fordi de fik meddelt fri proces, uden at der i og for sig var grund dertil. Men på den anden side kan vi ikke nægte, at der kan ske det, at ombudsmanden ved at arbejde med en sag kan finde forhold eller momenter, som normalt ikke kommer frem, hvis de pågældende selv står som ansøgere om fri proces. Derfor har vi altså ikke villet afvise ønsket om, at der bliver givet ombudsmanden adgang til at henstille til justitsministeriet, at der meddeles fri proces, men jeg gør opmærksom på, at det selvfølgelig fortsat er justitsministeriet, der må træffe afgørelsen.

Til slut skal jeg blot sige, at der i ombudsmandsudvalget har været nogen ængstelse for, at der skal blive lidt for stor administration i forbindelse med lovens anvendelse i det praktiske liv. Vi har ikke erfaringer nok til at sige, om denne ængstelse er ugrundet, og det er derfor lidt for tidligt at udtale sig for kategorisk om det, men der er grund til at understrege, at ængstelsen ikke er fjernet fuldstændigt endnu. Vi vil med megen opmærksomhed følge spørgsmålet, om der skulle være en risiko for, at der som følge af lovens tendens til at fremme dobbelt behandling af for mange sager vokser en altfor omfattende administration op. Vi kan ikke sige, om der er reel grund til ængstelse, men vi har heller ikke på forhånd turdet sige, at enhver frygt var fuldkommen overflødig i så henseende.

Med disse bemærkninger, og idet jeg igen understreger, at vi, når vi har flere erfaringer, kan komme tilbage til folketinget om eventuelle ændringer, skal jeg anbefale forslaget til vedtagelse. Det er det grundlag, vi finder forsvarligt, og som ombudsmanden for sit vedkommende mener er forsvarligt at føre arbejdet videre på.

Aksel Larsen: Jeg er nødt til på min gruppes vegne at sige, at der er ting i den foreslåede instruks, som vi ikke synes om; vi havde hellere set, at den på visse områder var blevet anderledes. Vi har imidlertid påny gransket ombudsmandsloven, og vi må erkende, at på de punkter, som vi kunne have lyst til at tage afstand fra, er forslaget i overensstemmelse med ombudsmandsloven. Hvis vi stillede ændringsforslag, ville vi derved komme i konflikt med selve loven. Der er altså ingenting for os at gøre her, og med disse bemærkninger kan jeg begrunde, at vi, når dette forslag kommer til afstemning, stemmer for det, selvom det, at vi stemmer for det, ikke betyder, at vi egentlig synes, at instruksen i alle henseender er så god, som den kunne og burde være.

Hermed sluttede forhandlingen.

§§ 1—16 i forslaget til instruks for folketingets ombudsmand
vedtoges uden afstemning.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Lønningsudvalget har afgivet betænkning over forslag til normeringslov for finansåret 1956—57. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om afgift af motorkøretøjer m. v. og lov om afgift af benzin har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Kirsten Gloerfelt-Tarp har meddelt mig, at hun ønsker til finansministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren ved de kommende tjenestemandsförhandlinger medvirke til en formindskelse af forskellen mellem de enlige og samgitte tjenestemænds lønningsmæssige stilling sammenholdt med forsørgeres?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 20. marts kl. 14 med følgende dagsorden:

1) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om foranstaltninger mod olieforurening af havet.

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om foranstaltninger til støtte for bekæmpelse af kvægtuberkulose og smitsom kalvekastning m. v.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om afgift af motorkøretøjer m. v. og lov om afgift af benzin.

4) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om statsanstalten for livsforsikring.

5) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1956—57.

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om børnetilskud.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i loven om den fælleskommunale udligningsfond.

8) *Anden behandling af:*

Forslag til normeringslov for finansåret 1956—57.

9) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning i henhold til grundlovens § 47 angående statsregnskabet for finansåret 1953—54.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 16¹⁵.

72. møde.

Tirsdag den 20. marts kl. 14.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler landbrugsministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om tillæg til lov om udlån til modernisering og rationalisering af erhvervsvirksomheder indenfor landbrug, gartneri og frugtavl.

Finansudvalget har afgivet tillæggsbetænkning over forslag til finanslov for finansåret fra 1. april 1956 til 31. marts 1957. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om foranstaltninger til støtte for bekæmpelse af kvægtuberkulose og smitsom kalvekastning m. v. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om skat til staten af indkomst, formue og kapitalvinding m. fl. lovforslag har afgivet betænkning over forslag til lov om udskrivning af indkomst- og formueskatten til staten for skatteåret 1956—57, forslag til lov om børnetilskud, forslag til lov om ændringer i loven om den fælleskommunale udligningsfond, forslag til lov om ændring i lov om tipning [angående afgift af gevinster] og forslag til lov om ændring i lov om afgift af gevinster i Klasselotteriet. Eksemplarer vil blive omdelt.

I skrivelse af 16. d. m. anmoder socialministeren om, at der for tiden 6. maj 1956 til 6. maj 1962 må blive foretaget valg af 4 medlemmer til arbejdsnævnets afdeling angående arbejdsløshedsforsikringen, jfr. § 35, stk. 3 b, i lov om arbejdsanvisning og arbejdsløshedsforsikring m. v.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Landbrugsministeren (Smørum): Jeg skal tillade mig for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om tillæg til lov om udlån til modernisering og rationalisering af erhvervsvirksomheder indenfor landbrug, gartneri og frugtavl, således som denne lov — nr. 238 af 27. maj 1950 — blev ændret ved lov nr. 36 af 13. februar 1952.

Ved samrådet sidste efterår med folketingets udvalg vedrørende lovforslagene om statshusmandsloven blev der fremsat ønske om, at reglerne om ejerskifte i ejendomme, hvori der indestår Marshallån, blev ændret, således at der åbnedes større mulighed for at lade lånene forblive indestående i ejendommen uanset ejerskifte.

Efter den gældende lov forfalder lånet straks til udbetaling ved ejerskifte, dog kan lån ydet til enkeltpersoner, til landbrugs- ejendomme, gartnerier og frugt- eller kartoffellagre forblive indestående, når ejendomsoverdragelsen sker til den tidligere ejers ægtefælle, børn eller anden nær pårørende.

Da det må erkendes, at de nuværende meget begrænsede lånemuligheder gør det vanskeligt for købere af faste ejendomme af den i loven omhandlede art at opna lån i det private marked til indfrielse af et indestående Marshallån, åbnes der ved nærværende lovforslag mulighed for, når særlige forhold gør sig gældende, at tillade, at lånet uanset ejerskiftet kan forblive indestående i ejendommen, dog mod at der i disse tilfælde sker en forhøjelse af udlånsrenten fra 3½ pct. til 5 pct. p. a.

Ved det nævnte samråd blev der ligeledes fremsat ønske om, at de bestående regler for tilbageykning af Marshallån i tilfælde af en senere omprioritering af ejendommen blev ændret i lempeligere retning. For dette spørgsmåls vedkommende ligger det sådan, at loven i sig selv ikke giver nogen retningslinier for, hvorvidt der kan ske tilbageykning eller ej; lånet skal blot sikres med betryggende panteret indenfor visse nærmere fastsatte lånegrænser.